

Manysi népmesék

Moszhum hótalpcsapása

Kezdetben a jávorszarvasnak hat végtagja volt. Ő maga szent volt. Senki őt utolérni nem bírta, senki őt megölni nem bírta.

Egyszer azt mondja Moszhum:

Miért van ez így, hogy ember őt megölni nem tudja, semmiképp elejteni nem tudja?

Elhatározta: kell valamit tenni, hogy a jávor az ember számára elérhető legyen, hogy belőle valami haszna legyen.

Azt mondta Moszhum:

Ha úgy rendeltetett, hogy téged az ember egyen meg, úgy minek neked hat végtag?

Így eltökélvén magát, sima vidrabőrrel borított hótalpat kötött, majd fogta a kardját s a jávorszarvas nyomába eredt. Úzte azt a hegy déli végétől az északi végéig, s ott utol is érte. Kardjával egyet suhintva levágta a jávorszarvas két hátulsó lábát. Azok leestek a jávorszarvas mellé. Négy függőlegesen elhelyezkedő csillag képében a Jávorszarvastól valamelyest alább ott tükröződnek az égen. Ez okból van a jávorszarvasnak kidomborodó hátulja, mivelhogy a hátulsó lábait levágták.

Ez időtől fogva a jávorszarvas elérhető lett, s az emberek elkezdtek rá vadászni. Csakhogy szent maradt mégis. Ha jávorszarvashúst főzöl, a vizet háromszorra kell hozzáönteni a zubogó kondérba.

Moszhum e jótette miatt odafenn tükröződik. Futott a jávorszarvas után, hótalpcsapása az égen látható, úgy nevezik: Moszhum hótalpcsapása. Futott sebesen a jávorszarvas nyomában, eközben mindkét felől hócsomók potyogtak, hódarabok hullottak, ezért hótalpcsapása mindkét oldalán sok a csillag: ez a Moszhum hótalpcsapása – más szóval: a Tejút. Az általa elejtett jávorszarvas úgyszintén a mennybolton tükröződik, úgy is nevezik a manysik: Jávorszarvas. Ez a Nagy Medve csillagképe.

Találós kérdések

- Ház fedelén féreglyuggatta irha. Mi az? *(Az ég s a csillagok)*
- Ház fedelén félkenyér fekszik. Mi az? *(Félhold)*
- Egy öntöget, egy iszogat, egy növéget. *(Eső, föld, növény)*
- Keskeny-hosszú merre úszol?
Nyírott-beretvált, nem a te dolgod! *(A jégzajlás meg a letarolt parti bokrok)*
- Istenfia muzsikál,
minden asszony táncot jár. *(Fúj a szél, s a fák hajladoznak)*
- Folyóparton deres fűszál. Mi az? *(Hermelin)*
- Se keze, se lába,
mégsem érsz a nyomába. Mi az? *(Hal)*
- Erdő eldugott zugában
két deres fűszál meredezik. *(A nyúl fülei)*
- Lábas hombár mélyében kis hombár. *(Vemhes szarvastehén)*
- Felső részét tehenek eszik,
alsó részét emberek eszik. Mi az? *(Répa)*
- Hétlyukú sulyokfa,
találd ki, hogy micsoda! *(Az emer feje: szemek, fülek, orrlíkok s a száj)*
- Tíz bubának ezüst az arca. *(Tíz ujj a körmökkel)*
- Reggel négy lábon jár,
nappal két lábon jár,
este három lábon jár. Mi az? *(Ember)*
- Harminc férfi vágja, egy meg forgatja. *(A fogak s a nyelv)*
- Fejetlen bika bődül,
mindenki beleszédül. Mi az? *(Szellentés)*
- Fehér bundás nő kimegy a házból,
fekete bundás nő bemegy a házba. *(A meleg levegő meg a hideg levegő helyet cserél)*
- Mindenki egy párnán. Mi az? *(A gerendaház sarkai)*

Lyukas vasból nyírfa kinőtt.	(A balta meg a nyele)
Hosszú zsinóron fiatal lovat oktatnak.	(Húzzák a fonalat a szöszből)
Négy asszony egy kendő alatt. Mi az?	(Asztallábak)
Vágott farkú daru kiált – harminc tavon is túllallik. Mi az?	(Puskalövés)
Aranygyűrűs asszony varrogat a padlón.	(A nap fényfoltja a házban)
Háncsvékonyka férfi hadat visszatart. Mi az?	(Függöny a szűnyogok ellen)
Amott legyalult forgács iderepül, emitt legyalult forgács odarepül.	(Levél)

Az árva leányka

Él egy asszony meg egy ember, van két lányuk. Egyik az asszony lánya, másik az ember lánya. Így élnek-éldegélnek. Férje lányát az asszony utálja. Elmegy az ember, hogy megvizsgálja a folyón a halrekesztéket, menyhalakat fog, hazatér, felesége hallevest – *uhit* – főz, enni kezdenek. Férje lányának az asszony külön csészét vesz elő, belerakja a menyhal farkát, a menyhal beleit. Odateszi a csészét a férje lánya elé:

– Nesze – azt mondja –, egyél!

A maga lányának pedig odarak mindent, ami jóízű: menyhal máját, menyhal ikráját.

Hosszan éltek-é, röviden éltek-é, egyszer az ember lánya egészen elgyengült éhében. Mondja férjének az asszony:

– Menj, vidd ki lányodat az erdőbe, lakjon ott.

El is indult az ember. Lányát egy kis szánra ültette, úgy húzta. Hosszan haladtak-é, röviden mentek-é, ím egy sűrű erdőhöz értek. Ott az ember megállt, kivágott néhány fát. Csakhamar kész is a ház, ám abba csak az orra fér be, csak a feje fér be, olyan kicsi ház. Végezvén a házzal, lányát oda belöki, s így szól:

– Lakj itt!

Maga pedig indult, vonszolódott visszafelé.

Hazaérkeztekor kérdi az asszony:

– Na, otthagytad-é?

– Otthagytam. Ácsoltam akkorka házat neki, hogy csak a feje, csak az orra fér be.

Nekiáll ekkor az asszony a férjének:

– Tán még ház is kellett neki! Minek vesztegeted az idődet, minek fecsérled az erődet hiába!

Másnap reggel, ahogy felkeltek, azt mondja az asszony:

– Menj, indulj, nézd meg a lányod, vigyél neki enni!

Fogja az ember a menyhal fövetlen beleit, a menyhal fövetlen farkát, s elvon-szolódik a lányához. Lánya házához közeledvén fülelni kezd: nem hallik-é a hangja. Kicsikét benyitja az ajtót s megkérdi:

– Leánykám, élsz-e?

A házból alig hallik ki a szó:

– Élni élek, de egy bánatra ítéltetett, búra kárhoztatott emberrel vajon történhet-é valami?

Az ember meg a menyhal fövetlen farkát-beleit az ajtórésen át belökte neki s így szólt:

– Hoztam neked enivalót, hát egyél!

Odamegy a lány, rágná a menyhal fövetlen farkát-beleit, ám azok olyan fagyot-tak voltak, hogy a foga lepattant róluk. Apja meg elindult visszafelé, semmi kedve nem volt a lányánál vesztegelni.

Közben leszáll az éjszaka, s a házikó úgy kihült-meghidegedett, akkora fagy kerekedett, hogy a ház sarkai hasadoztak a fagytól. A lányka meg ócska kis bun-dájába burkolózva bekuporodott a legtávolabbi sarokba. De mindhiába bújik oda mélyen, hogyan is bírna fölmelegedni! Csak vacog, csak didereg hát magában.

Egyszer csak ezt hallja kintről:

– Kisunokám, nyiss ajtót, vendégül jöttem hozzád, termetem hüvelyknyi hosz-zú, lábam suhángnyi hosszú!

A lány alig bír neki kiáltva visszafelelni:

– Van is énnekem mivel megkínáljalak! Egymagam lakom itt, s menyhal fövet-len farkát, fövetlen beleit majszolgom!

Ám az csak körmöli-kaparja az ajtót, s egyszer csak hallani: bejutott a házba.

E pillanatban a lány vékonyka tűvé változott, s bepottyant a szemét közé. A jövevény meg a házban rátalált a menyhal fövetlen beleire, fövetlen farkára, hallani, mint rájja, csak úgy csikorognak a fogai. Azokat felfalván nekilát, hogy végigtapogassa a ház elülső szögletét. De bármint is tapogat, a vékonyka tűvé változott leányra nem bír ráakadni. Megszólal:

– Te a menyhal fövetlen beleit, fövetlen farkát eszed, azon élsz, vajon milyen lehet a te húsdod, milyen lehet a zsírod!

Tapogatózott, tapogatózott, de semmit nem talált, így hát kioldalgott a házból.

A lány alig bírta kivárni a reggelt.

Egyszer hallja ám: jön az apja megint. Belöki a házba a menyhal fövetlen beleit, fövetlen farkát, de még csak nem is kérdez tőle semmit, elindul visszafelé. Ismét leszáll az éjszaka, a lány összekuporodva a ház szögletébe bújik, se holt, se eleven, úgy üldögél ottan: vajon mikor, de mikor toppan be hozzá újból az a szörnyeteg! Csakhamar ismét nesz hallik az ajtón kívülről: valaki megjött, lerázza magáról a havat, majd odamegy az ajtóhoz s kérdezi:

– Beengedsz-é engem a házba?

A leány így válaszol:

– Nem tudlak megkínálni semmivel, nincs miért beengedjelek, magam is menyhal fövetlen belein, fövetlen farkán tengődöm.

Azt mondja erre amaz:

– Se ételt, se ruhát nem kérek tőled, nyisd ki hát az ajtót.

Hallgat a lány. De lám: az a valaki a lány engedelme nélkül maga nyitott ajtót. S a házba egy férfi lépett be, fehér szőrmecsizmás, fehér bundás. A lány azonban vékonyka tűvé változván ismét elvegyült a szemét között. Bement a férfi a ház közepéig, s így szólott:

– Tégy jót, mutatkozz meg a szemem előtt, kérlek, légy az életem társa.

Feleli a leány:

– Nem olyan az én arcom, hogy megmutatkozhatnám a szemed előtt. Ha meglátsz, megutálsz.

Azt mondja a férfi:

– Tudom én, milyen az arcod, nem hőkölök meg tőle, mutatkozz hát meg a szemem előtt.

S ekkor a lány előmutatkozott, a férfi pedig odalépett hozzá s megcsókolta.

Főztek egy kondérnyi húst szarvas hátából-szegyéből, a húst csészébe rakták, az asztal egyik végébe női kést tettek, az asztal másik végébe férfikést tettek. Azt mondja a férfi:

– Ha életem társa akarsz lenni, ülj az asztalhoz.

Azt se tudta a lány, hová legyen. Asztalhoz ültek enni. S a lány meggazdagodott, mindene telis-tele lett házon kívül és belül, úgy meggyarapodott. Húztak a lábára fehér prémcsizmát, adtak reája fehér bundát. Micsoda leány lett belőle, akár egy hős leánya!

Hosszan élt-e az apja, röviden élt-e, egyszer így szólott:

– Megyek s megnézem: biztos éhen halt már a lányom.

El is indult. Ahogy közeledik lánya házához, hallja ám: igen zokog! Mondja az ember magában:

– Még mindig él, még mindig nem halt éhen, még mindig van ereje a sírásra!

Közelebb megy – de mi ez? Még hogy sírna! Dalt énekel! Látja: a leánya háza körül szarvaslegelő, s a havon ott a nyoma az imént még itt tanyázó szarvasoknak. A ház mindkét oldalán pedig jó kövér szarvashúások felagatva.

Belép a lánya házába s így szól:

– No, kedves gyermekem, élsz-e?

– Élek hát, miért is ne élnék? – Majd megkérdi az apjától: – Messziről jöttél, biztos megéheztél?

Mondja az apja:

– Bizony megéheztem.

Fölkelt a lány, majd a régtől őrzött fővetlen menyhalbeleket, menyhalfarkakat elővette, s az apja elé rakta. Apja azt hitte, szarvas háta húsát, szegyhúsát tették elibé, s azonmód nekiesett a csészének. Ám kiderült: a menyhal bele-farka az, amit korábban maga hozott ide. Orrát hol erre, hol arra fintorgatta, igen félszegen érezte magát. Üldögélt még egy kicsit az asztalnál, majd félrehúzódott.

Amidőn hazafelé készülődött, adtak neki egy darab zsíros húst. Azt mondta a lánya:

– Vidd el a mostohámnak, hadd lássa, mit szoktam enni.

S az ember fennhangon dalolva-mesélve nekivágott az útnak. Ahogy közeledik, megüti ez a fülét a feleségének:

– Sír a férjem – azt mondja –, lám, jó, hogy meghalt a lánya, most könnyezve zokogva húzza hazafelé a szánkón.

Kimegy elébe – hát bizony nem sír az! Dalokat dalolgat, meséket mesélget, s közben alig bírja vonszolni a szarvas háta húásával, szarvas szegye húásával megtetézett szánkót.

Kérdi ekkor a felesége:

– Hol szerezted ezt a kövér húst?

– Hogy hol szereztem? Úgy meggyarapodott a lányunk: háza körül szarvaslegelők, háza mindkét oldala teliaggatva kövér húsokkal.

Azt mondja erre az asszony:

– Lám csak, mekkora szerencse! Mielőtt még egészen elgyengülnél, vidd el a mi lányunkat is az erdőbe. Őhózzá még jobb asszony jön majd, őhózzá még jobb férfi érkezik.

Kezdi is az említett lányt készíteni az erdőbe. Az asszony menyhal máját főzte, menyhal ikráját főzte útravalóul, lányával együtt fölrakta azt a szánra, lányát megölelte-csókolta s az erdőbe útnak indította.

Az erdőbe megérkezvén apja kívül-belül megfaragott házat épített a lánynak. Megölelte, megszókolta, s az erdőben hagyta.

Korábban, mielőtt a lány elindult volna, anyja azt mondta neki:

– Kislányom, ha valaki majd érkezik hozzád, szépen viselkedjél, ne szitkozódjál. Te vagy az én szerencsés leánykám, szerencsés lesz az életed!

Miután maga maradt az erdőben, a lány visszagondolt ezekre a szavakra. És ült és várákozott.

Hosszan üldögélt-e, röviden üldögélt-e, egyszer csak megzördül az ajtó, s az ajtó mögül behallik:

– Eressz be a házba, az én termetem hüvelyknyi hosszú, lábam suhángnyi hosszú!

Örvendve kiált föl a lány:

– Gyere csak be, kedveském, gyere be! Menyhal máját, menyhal ikráját tartogatom itt neked!

Ekkor az a valaki belép a házba, ránézni is rémületes, s a lány holtra váltan esik össze. A szörnyeteg pedig beljebb nyomakodik, ráveti magát a menyhal májával teli csészére, a menyhal ikrájával teli csészére. Csámcsogva, habzsolva befalja mindet, majd megszólal.

– Te ilyen jóízű étken élsz, akkor hát a te húsdod is biztosan jóízű!

Tapogatózva elkezd kutatni-keresni a lányt, s amint rátalál, nyomban szétmárcangolja. Beleit kihúzkodja s a vasháromlábba tekeri, koponyáját pedig kirakja arra az útra, amelyiken az anyjának-apjának kell érkeznie.

Másnapra virradva az asszony elkezd nógatni a férjét:

– Menj-menj, hamar menj, nézd meg a lányunkat!

Elindul az ember a lányhoz, húzza maga után a kis szánkót. Közel jár már a házhoz, de semmi hang, semmi mozgás. Még közelebb ér, hát látja: lányuk koponyája ki van rakva az út közepére. Szívverése elakad, alétan vánszorog tovább. Belép a házba, körülnéz: életnek semmi jele. A tűzhely felé pillantva látja: lánya belei rá vannak tekeredve a vasháromlábba. Sír,

zokog. Összeszedi lánya maradványait, felrakja a szánkóra, s zokogva, sírva vonszolja hazafelé.

Közeledik a házához. Megneszeli a felesége s várakoztában folyton ki-kifutkos a házból. Hallja ám egyszer: jön a férje s énekel. Elébeszalad, s azt veszi észre: tántorog a férje, hol erre, hol arra tántorodik. Azt gondolja ekkor az asszony:

– Aha! Férjem szánjára annyi húst felmálháztak, hogy húzni alig bírja, azért tántorog ide-oda!

Közelebb érven a férjéhez, látja ám: dehogy is dalol az! Sír! Leánya bundáját, csizmáját végigfektette a szánkón, s úgy húzza-vonszolja azokat hazafelé. Az asszony ekkor eszméletét veszti.

Hazatérven búnak eresztették a fejüket: bizony, alapos leckét kaptak! Hol ide ülnek, hol oda ülnek, helyüket nem találják, nem tudnak mihez kezdeni.

Hosszan éltek-é, röviden éltek-é, elgyengültek, megvénültek, tenni-venni sem bírtak.

Azt mondja egyszer az asszony:

– Mitévők legyünk, menj el megint a lányodhoz, a mi erőnk már oda, hátha még egyszer segít rajtunk.

El is indult az ember, s megérkezett a lányához. Kérdi tőle a lánya:

– Mivégre jöttél hozzám, talán valamit elvettem tőled?

Apja így válaszolt:

– Nekünk már semmink, de semmink nincsen. Erőnk elfogyott, erdei vadakra vadászni nem tudunk, halakat halászni nem bírunk, egyedül te szánhatsz meg minket, senki más.

Lánya fölkel, hallgatagon főzni kezdte a szarvas háta húsát, szegye húsát, jó sok húst rakott a kondérba. Levest főzött, az apját jóllakásig megetette-itatta. Amidőn az már készülődött hazafelé, odakészítette a mostohának szánt szárított menyhalbeleket, szárított menyhalfarkakat s így szólt:

– Neki én ezeken kívül semmit nem küldhetek. Korábban én is csak ezt ehettem, most hát hadd egyen belőle a mostohám is, hadd ismerje meg az ízüket.

Ugyan mit szólhatott volna erre az ember? Elvette, amit adtak, s elindult hazafelé. Amilyen szenvedést okoztak ők korábban a lánynak, most az térült vissza rájuk.

Régtől fogva mondják: árvát ne gyötörj, előbb-utóbb ugyanaz a gyötrellem ér el téged is.

A leány pedig misz-mahum nemzetségbeli férjével együtt maradt javakban gazdagon, s még ma is élnek, éldegélnek.

A harkály s a vékonyra köszörült tű

A harkály s a vékonyra köszörült tű magukban élnek egy sűrű erdő mélyén. Így éldegélvén egyszer azt mondja egyikük:

– Gyerünk vadászni!

Felrakodtak egy kis szánra, s elkezdtek húzni. A köszörült tű húzza a szánt, a harkály meg oldalvást repül. Ekként haladván az erdőben, a köszörült tű megpillant egy gyönyörű fenyőfát:

– De jó deszkákat lehetne ebből kifaragni!
S elkezdte az ő harkályát hívogatni:
– Hé, te harkály! Tollaid csattogjanak, tollaid csattogjanak! Füttyülve-rikoltva ideszállj!

Odarepül a harkály:

– Mit akarsz? – mondja.

– Olyan fenyőfára leltem, amiből polcdeszkát lehet faragni, hogy felrakhassuk rá a medvét!

– Hol szerezzük meg hát a medvét?

Na, vége! Ez a harkály belesúrta a tűt a fenyőfába. Az meg csak húzogatta, vonogatta magát. Véges-végül kihuzakodott, s elkezdte vonszolni tovább a szánt. Ekként vonszolódván megpillantott egy gyönyörű szép nyírfát. Annak kérgéből jó csuman készíthető, hogy oda lehessen állítani a polcra rakott medve elé. Odakiáltja az ő harkályát:

– Hé, te harkály! Tollaid csattogjanak, tollaid csattogjanak! Füttyülve-rikoltva ideszállj!

Odarepül újfent a harkály, s érkeztekor azt mondja:

– Mit akarsz?

– Találtam egy jó kérgű nyírfát, hogy csumant csinálhassunk belőle.

– Barátom, ugyan hol szerezzünk mi ketten medvét?!

S ez a harkály megint belesúrta őt a fába. Ő meg ismét húzogatta-vonogatta magát. Véges-végül kihuzakodott, s kezdte vonszolni tovább a szánt.

Ekként vonszolódván előre, fölfelé pillant: egy gyönyörű szép csaga nő ottan, jó lenne körbefüstölni vele a medvét. Odakiáltja az ő harkályát:

– Hé, te harkály! Tollaid csattogjanak, tollaid csattogjanak! Füttyülve-rikoltva ideszállj!

Az meg csak odarepült:

– Na, mit akarsz?

– Ráleltem egy gyönyörűszép csagára, hogy füstölhessünk vele a medve polca előtt, szakítsuk le hamar!

A harkály megint belesúrta őt a csagába, maga pedig sietve odébbállt. A tű pedig ismét húzogatta-vonogatta magát, s kihuzakodott a csagából. Számára hosszú élet rendeltetett, semmi meg nem árt neki! Megint csak vonszolódik tovább, míg nem kijut egy láphoz. Tömérdek sok ott a szeder. A medve meg ide-oda cammogva szedret eszeget.

Megkereste a köszörült tűt a legnagyobb szederszemet, s belebújt. A medve pedig lenyelte ezt a szedret. Több se kellett a tűnek! Elkezdett mászkálni a medve testében, mint egér a földben. Így aztán meg is ölte.

Odakiáltotta az ő harkályát:

– Hé, te harkály! Tollaid csattogjanak, tollaid csattogjanak! Füttyülve-rikoltva ideszállj!

Szempillantás alatt odarepült a harkály.

– Na látod, tegnap nem hittél nekem, most hát nézzed!

Na akkor elkezdtek játszani, küszködni, készülődni. A medvét meg felrakták a szánkójukra, s nekifogtak vonszolni hazafelé. A csagáról ágat szakítottak, a nyír-

fárol kérget fejtettek, a fenyőfából deszkát faragtak, s hazavonszolódtak. Otthon a medvét polcra ültették.

Szankviltapot penget a harkály, a köszörült tű meg járja a táncot. Aztán a köszörült tű pengeti a szankviltapot, s a harkály járja a táncot. Így vigadoznak ők ottan, talán még most is ott járják a táncot.

És máig jó egészségben élnek, és máig jólétben élnek ezek az ilyen-olyan talpraesettek! Egy egész medvét megszereztek! Közönséges vékony köszörült tű, s lám: mekkora benne az erő!

Kedves kicsi Mosne

Élt-éldéglélt Mosne a maga öccsével. Egy napon az öccse elment valahová. Eljött ekkor hozzá egy penészes merítőkanál. Reggel fölkelvén Mosne fogta a merítőkanalat, s futvást elvitte messzire, ama út végéig, amelyen a vízolvasztásra való havat szokta volt hazahordozni.

– Most aztán – azt mondja –, többé nem jössz hozzám! Kidobtalak!

Fölkél a második éjszaka után, hát a merítőkanál ott van megint. Fölkapja s elviszi messzire ama út végéig, amelyen a tüzelőt szokta volt szedegetni.

– Most aztán – azt mondja –, többé nem jössz hozzám! Messzire elvittelek!

Harmadik éjszaka után fölkelvén megint csak ott a merítőkanál! Fölkapja a lány s elviszi messzire, ama úton is túlra, ahol a tüzelőt szokta szedegetni. S éldegél.

Hosszan élt-e, röviden élt-e, egyszer csak szült egy fiat. Megindult a jég, s Mosne arra gondolt: az emberek jární-kelni kezdenek, s majd azt mondják: „Ezek itt az öccsével élnek ketten, biztosan az öccsétől szülte a fiát.” Nagy szégyen leszen!

Mosne a fia fülébe sebtiben aranyfüggőt fűzött, hamar ráültette egy darab jégre, s az elvitte a gyereket a víz sodrával.

Így éldegélnek ketten az öccsével, ám az öccse megint elment valahová. Óhozzá meg a jég levonulása után eljött egy férfi. Micsoda hős férfi, micsoda vitéz férfi! Amit nemrég lenyelt, átlátszik rajta, olyan szép, csinos, karcsú, egyenes tartású, magas férfi! Így szólott:

– Hová tetted a fiamat?

– Hát volt nekem fiam? – mondta a lány.

– Három éjjel jártam hozzád, tudod-é? Én voltam az a penészes, mohos merítőkanál!

Semmi többet nem szólt erre a nő.

Amaz meg fogta a fejevágó vasat, s elvágta neki a nyakát. Azzal el is ment a férfi.

Tavasszal kezdtek sarjadni a levelek, füvek. Ez a nő pedig bokorrá, ehető fűcsomóvá változott. Odajött egy medve, s megette ezt az egész fűvet.

Él a medve, s így éldegélvén egyszer csak világra hoz három bocsot, a kicsinyek egyike emberformájú, ketten meg őhozzá hasonló medvebocsok.

Egy kicsit megnövekedvén elkezdtek játszadozni, anyjuk meg rájuk szól:

– Nagy zajt ne üssetek, mert meghallják az emberek s ránk találnak.

Téli álomra készülődvén az összes kicsinyeit a barlang legbelső zugában helyezte el, maga pedig a barlang szájába feküdt, mondván:

– Amíg alszunk, ránk lelhetnek *Uszin otir ojki* fiai, s kivonszolnak innét.

Emberhez hasonló lányának ezt mondta:

– Te maradj a barlang legmélyén. Hosszú botot dugnak majd a gödörbe, akassz rá egy hímzett díszet. Azt fogják mondani: „Biztosan ember van itt.” Másodízben ha bedugják a botot, kapaszkodj bele, s majd kihúznak. De ne hagyd, hogy *Uszin otir ojki* fiai hálót vessenek rád, perdülj ki belőle, s mássz magának *Uszin otir ojkinak* hálójába. – Anyja még jó előre figyelmeztette: őket, medvéket, ha megölik, s neki, lányának a húsukat kínálják, ne egyék belőle, mert különben rossz lesz nekik, s nehéz lesz kigyógyítani őket.

És csakugyan: kis idő múltán megjöttek *Uszin otir ojki* fiai. A medvéket kihúzták-vonszolták a barlangból. Botot dugtak be megint, s ő hímzett díszet akasztott rá.

– Ember van itt biztosan! – mondták azok.

Botot dugtak be másodízben is, ő belekapaszkodott, s kihúzták. Hálót vetettek volna reá *Uszin otir ojki* fiai, ám ő kipördült alóla, s belemászott *Uszin otir ojkiéba*. Elvitték haza. Nem akart a medvékkel együtt bemenni a házba, így őt külön helyre rakták.

Így élnek, éldegélnek, s amazok medveünnepet ülnek. Visznek neki egy falat húst, mintha az ő medvéinek húsa lenne az:

– Egyél! – mondják neki *Uszin otir ojki* lányai.

Így válaszol:

– Menjetek csak el, majd ha magam maradok, megeszem.

Elmennek a lányok, ő meg a falat húst messzi lerakja biztos helyre, s él tovább. Eljön a második éjszaka, s a lányok hoznak még neki ugyanolyan étket. Megint kéri: egye meg.

– Menjetek – mondja –, menjetek el, akkor majd megeszem.

Elmennek hát ismét, s ő újból viszi a falatokat messzi, s lerakja biztos helyre. Eljön a harmadik éjszaka, újból enni hoznak neki. Kéri ismét: egye meg.

– Ha majd elmentek, akkor eszem meg – mondja.

Első éjszaka, alighogy a táncot abbahagyták, a medvék lelkét lehetett hallani a ház közelében egy halom tűzifánál. Hallatszott, ahogy sírva mondogatják:

– Hiányzik testünkől egy darab, bizonyára ott van a mi lányunknál!

Ő meg besietett a házba, fogta az első csészét, s odavitte nekik.

Második éjjel a medvék hangja ama út végén hallatszott, ahol a havat szokták hordani vízolvasztásra. Sírva mondogatták:

– Testünkől még egy darab hiányzik, biztosan ott van a mi lányunknál!

Ő pedig besietett a házba, fogta az utolsó csészét, s szaporán odavitte nekik megint.

Anyja csókolgatva-becézgetve mondta neki:

Én lányom, kicsi *Mosne* – (*Mosne*: „újjászületett”), hosszú emberi élet, örökös emberi élet következik, minket az égen keress majd, ott fogunk tükröződni. Most eredj haza – mondta –, a mi földi életünknek vége szakadt.

Megcsókolták egymást mindannyian, s elváltak.

E nap után Uszin otir ojki háza népe újból csak azon volt, hogy Mosne költözzék hozzájuk, s át is telepedett Uszin otir ojki házába. És feleségül adták őt Uszin otir ojki legkisebb fiához. Olyan szép, vörhenyes hajú férfi az, ránézni is gyönyörűség.

Hosszan éltek-e, röviden éltek-e, így éldegélvén egyszer azt mondja neki a férje:

– Kurkássz egyet a fejemben.

– Jó – mondja a kicsi Mosne –, kurkászok.

Férje odafektette fejét a térdére, s ő megpillantván annak fülében a tulajdon kezével belefűzött függőt, ráismert saját fiára, akit valaha a jégre ráültetett.

Lám, ezt sejtette meg korábban a medveanya, ezért is figyelmeztette lányát: kerülje el Uszin otir ojki fiainak a hálóját, másszon inkább Uszin otir ojkiéba.

– Hosszú emberi élet, örökös emberi élet következik – mondta Mosne –, aszszony véletlenül se legyen a fia felesége, férfi véletlenül se legyen az anyja férje. Tükröződjem hát magam is az égen, ahol az én rokonaim tükröződnek!

Azzal fogott egy kést s megölte magát.

S ott fönnt Mosne s a medvék máiglan élnek, máiglan egészségesek.

Az égbolt kellős közepén négyszögbe rendeződve négy csillag ragyog, közülük egy csillag a legfényesebbik – hát ők ezek: a három Medve meg Mosne, kissé alább pedig három csillag: ez a három medve tükörképe, amidőn még ember alakú lányuk, a kicsi Mosne nélkül tükröződtek odafönnt.